

Náklady regulace řek nenese stát sám, nýbrž stát, země a začasť i účastníci. K representaci podnikatelstva zřízena „Zemská komise pro regulaci řek v Čechách“, již vyhrazena byla také určitá technická, administrativní a finanční kompetence.

Zemskému zákonodárství bylo přenecháno, aby provedení a příští udržování jednotlivých regulací menšího rozsahu k jich žádosti přeneslo na okresy, obce neb vodní družstva.

§ 43. Způsob zřizování a udržování ochranných staveb vodních.

Břehy, hráze, koryta a nádržky všeliké vody, pak stroje a díla při tekoucí vodě a v tekoucí vodě buďte dle § 413. ob. zák. obč. dělány a zachovány tak, aby to nebylo něčím právům na újmu a aby, pokud možná, povodním bylo zabráněno. (§§ 17. a 21.)

§ 413. o. o. z. obsahuje zásadu, vyplývající z pojmu soukromého vlastnictví, že totiž každý jest oprávněn chrániti své vlastnictví proti škodám zvenčí. Znění § 413. o. o. z. uvedeno bylo již doslovně ve výkladu § 42.

Toto ustanovení občanského zákona opravňuje vlastníka břehu k provedení takových staveb, které mají za účel udržení břehu v rozsahu a způsobu dosavadním, pokud dbá samozřejmých obmezení, uvedených v témže zákonném ustanovení. Jinak není vlastník břehu v tomto svém podnikání soukromoprávně obmezen.

Leč veřejné právo, vyjádřené v daném případě vodním zákonem, musí přihlížeti k zásadě, vodním zákonem všeobecně uplatňované, že vody má býti co nejrationelněji a nejvšestranněji využito, že však využitím tím, zač zajisté i ochranné stavby dlužno počítati, nesmí nejen porušovati nabytá práva jednotlivců, nýbrž že musí býti vykonávána s respektováním veřejného zájmu v nejširším slova smyslu.

Proto rozšiřuje § 43. omezení, vyslovené § 413. o. o. z. ohledně upevňování břehů (aby ochranná opatření na březích neměnila pravidelný běh řeky a nebyla na újmu plavbě, mlýnům, rybářství neb jiným cizím právům) na všechny ochranné a regulační stavby, z nichž pří-

kladně jmenuje břehy, hráze, koryta a nádržky všeliké vody. Věren svému zařazení do III. oddílu vodního zákona aplikuje pak zásadu tuto i na stroje a díla (i užívací) při tekoucí vodě a v tekoucí vodě zřízená a opakuje (viz výslovné citování §§ 17. a 21.), aby všechna tato vodní díla a zařízení zřízena a zachována byla tak, aby nebyla cizím právům na újmu a aby — nehledě jen k povinnosti § 21. normované — ještě dle možnosti povodním bylo bráněno.

§ 43. uváděje v doslovu §§ 17. a 21. obsahuje jen ustanovení, vyslovené generelně § 21. ohledně zřizování a udržování vodních děl, speciálně pro stavby ochranné a regulační, čili stanoví, jakým způsobem mají býti ochranné a regulační stavby prováděny a udržovány.

Že k provádění takových staveb jest zapotřebí předchozího povolení vodoprávního úřadu, vyplývá nejen ze znění § 413. o. o. z., nýbrž i z předchozího § 42. a z citace § 17. v § 43.

Z uvedeného patrno, že § 43. vyslovuje jen všeobecnou zásadu o tom, jak mají býti stavby ochranné a regulační zřizovány, opakuje jen normu, stanovenou již §§ 17., 21. a 42., a mimo to ukládá, aby při zřizování a udržování jakýchkoli vodních staveb hleděno bylo dle možnosti k odvrácení povodní; rozhodně však nemůže býti §u 43. přikládán ten význam, jakoby provádění ochranných a regulačních staveb v přirozených vodních korytech bylo zákonnou povinností pobřežního gruntovníka. Jest to jeho právem, v určitém směru omezeným, nikoli však jeho povinností. Proto nemůže býti ani dle §§ 71. a 72. stíhán pro opomenutí zanedbané práce.

Z ustanovení § 43. a v něm obsažené záповědi zřizovati vodní stavby škodlivé cizím právům nemůže býti odvozována povinnost podnikatelova ani k opatřením, kterými by byly udrženy faktické výhody pobřežních gruntovníků z dřívějšího stavu, dokud stavba nebyla provedena, ani k poskytnutí odškodného za pominutí těchto výhod a tím zvýšení nákladu na obhospodařování těchto pobřežních pozemků. Jestliže vlastník sousedního pozemku mohl dosud výhodněji ho používati, nestačí tento faktický stav, není-li opřen

o právo služebnosti, k tomu, aby onomu vlastníku založil právo zakázati, aby podnikatel pustil se do stavby pro něj výhodné, leč souseda výhody zbavující. Podnikateli jest při provádění jeho projektu pouze zakázáno zasahovati do držebnosti neb majetkové sféry druhého.¹⁾

§ 44. Povinnost k udržování a čištění kanálů, náhonů a jich příslušenství.

Nemá-li nikdo jiný povinnosti dle práva platné, aby průplavy a strojené splavy zachovával a čistil, a aby stroje k užívání vody v dobrém způsobu choval, jsou tím povinni vlastníci strojů neb díla.

Nelze-li vypátrati, či stroj jest, mají povinnost tu ti, kteří stroje užívají, a sice není-li žádného jiného pravidla v moc práva vzešlého, podle kterého se příspěvky rozvrhují, podle toho, jaký jest či užitek.¹⁾

Předem budiž upozorněno na to, že povinnost udržovati a čistiti kanály, umělé náhony a vod. díla jest povinností zákonnou, že nepředpokládá výslovného uvedení mezi podmínkami vodoprávního konsensu, a že úřad vodoprávní nejen že nemůže nikoho od této zákonné povinnosti dispendovati, nýbrž naopak musí z moci úřední dozírati nad jejím plněním a plnění to event. donucovacími prostředky vymáhati. Proto není povinnost k udržování a čištění díla vázána podmínkou, že strana zanedbáním této povinnosti poškozená navrhne vodoprávnímu úřadu, aby přidržel osoby k tomu závazané k plnění jejich povinnosti.²⁾

Nejprve třeba zodpověděti otázku, kterých vodních děl se ustanovení § 44. týká a v čem „zachovávaní a čištění“ děl těch záleží, aby mohlo býti pak přikročeno k vysvětlení, kdo jest povinen práce tyto vykonávati.

I. Ze znění § 44. vysvítá nesporný úmysl zákonodárcův, aby omezil výkon kteréhokoli vodního užívacího práva v tom směru, aby jím nebyly porušovány veřejné a soukromé zájmy.

¹⁾ Srov. Budw. 7132 A ai 1910.

¹⁾ Moravský zákon vodní stanoví měřítko této konkureční povinnosti „poměr použitého množství vody.“

²⁾ Srov. Budw. 6531 A ai 1909.